

Projekt

z dnia 21 marca 2023 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W SEROCKU**

z dnia 2023 r.

w sprawie wzniesienia pomnika upamiętniającego społeczność żydowską miasta Serock

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) Rada Miejska w Serocku uchwała, co następuje:

§ 1. Postanawia się wznieść pomnik w formie instalacji terenowej, wykonanej z macew żydowskich, na terenie dawnego cmentarza żydowskiego, na granicy miejscowości Serock i Wierzbica gm. Serock.

§ 2. Pomnik wraz z terenem wokół będzie stanowił miejsce pamięci narodowej dotyczące serockiej społeczności żydowskiej, upamiętniające jej wkład w tworzenie i kształtowanie miasta Serock.

§ 3. Miejsce pamięci narodowej ma powstać na terenie dawnego cmentarza żydowskiego tj. na terenie działek: 175/21, 175/22 obr. Wierzbica oraz 1/20, 1/21, 1/24 obr 06 Serock.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Serock.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

Uzasadnienie
Uchwała Nr .../.../2023
Rady Miejskiej w Serocku
z dn. 2023 r.

w sprawie wzniesienia pomnika upamiętniającego społeczność żydowską miasta Serock

Zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt. 13 do kompetencji Rady Gminy należy podejmowanie uchwał w sprawach m.in. wznoszenia pomników.

Utworzenie miejsca pamięci narodowej dotyczącego społeczności żydowskiej miasta Serock poprzez wzniesienie pomnika na terenie dawnego cmentarza żydowskiego będzie zwieńczeniem wieloletnich starań samorządu o zachowanie jednej z nielicznych pamiątek po serockich Żydach, którzy przed II wojną światową stanowili prawie połowę mieszkańców miasta.

Proces ten został zainicjowany w czerwcu 2021 r. poprzez oczyszczenie terenu cmentarza przy wykorzystaniu środków finansowych pozyskanych w ramach programu Narodowego Centrum Kultury „Kultura - interwencje 2021” oraz rozpoczęcie rozmów z Fundacją Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego a za jej pośrednictwem także ze Związkiem Gmin Wyznaniowych Żydowskich w RP. W wyniku tych rozmów właściciel nekropolii (Związkiem Gmin Wyznaniowych Żydowskich w RP) wyraził wolę nieodpłatnego przekazania Gminie terenu dawnego cmentarza.

W dniu 23.02.2022 r. Rada Miejska w Serocku podjęła uchwałę nr 532/XLVII/2022 w sprawie nabycia działek nr 1/24, 1/20, 1/21 z obrębu 06 w Serocku oraz działek nr 175/22 175/21 z obrębu Wierzbica, czyli terenu stanowiącego dawny cmentarz żydowski. W dniu 14.06.2022 r., w drodze aktu notarialnego, dokonano nieodpłatnego przeniesienia praw własności w/w gruntów na rzecz Miasta i Gminy Serock.

W wyniku przeprowadzonych działań inwestycyjnych w roku 2022 opracowano dokumentację techniczną wykonania pomnika i zagospodarowania terenu w jego bezpośrednim sąsiedztwie (terenu dawnego cmentarza żydowskiego) i dokonano skutecznego zgłoszenia do organu administracji architektoniczno-budowlanej zamiaru przeprowadzenia prac.

Teren przeznaczony na utworzenie miejsca pamięci stanowi obszar, na którym do czasów II wojny światowej funkcjonował cmentarz żydowski. Pierwsze wzmianki o Żydach w Serocku pochodzą z XVIII w. Społeczność żydowska w zasadzie ukształtowała to miasto głównie poprzez rozwój handlu i rzemiosła. Tuż przed II wojną światową społeczność ta stanowiła prawie połowę mieszkańców miasta i zaczęła silnie angażować się oprócz działalności gospodarczej - również w działalność społeczno-polityczną. Kres tej społeczności nastąpił z chwilą wybuchu II wojny światowej. W wyniku początkowych działań wojennych zginęło wiele osób a tragiczny koniec nastąpił 5 grudnia 1939 r. kiedy wszystkich żydowskich mieszkańców Serocka wypędzono do Nasielska, a potem wywieziono do obozów zagłady.

Nekropolia w Serocku powstała prawdopodobnie w latach 20. XIX w. W 1884 r. zajmowała działkę o powierzchni ok. 3 tys. m² i była ogrodzona. W 1941 r. Niemcy zniszczyli cmentarz, a macew użyli do budowy schodów na wzgórzu grodowym przy ulicy Radzywińskiej. Po wojnie teren cmentarza służył za pastwisko, a w latach 60. stanowił miejsce rekreacyjne przy wybudowanym w pobliżu ośrodku szkoleniowo-wypoczynkowym.

Planowane do utworzenia miejsce pamięci narodowej będzie upamiętnieniem społeczności żydowskiej, która aktywnie uczestniczyła w tworzeniu struktur miejskich na przestrzeni wielu dziesięcioleci. W wyniku działań wojennych oraz niszczyielskiej i grabieżczej działalności najeźdźcy – w Serocku i okolicach nie zachowały się praktycznie żadne obiekty związane z tą społecznością. Całkowitemu zniszczeniu uległa m. in. synagoga zlokalizowana w centrum miasta. Podobny los spotkał również cmentarz żydowski – nagrobki zostały zdemontowane i użyte jako materiał budowlany.

Gmina Serock od wielu lat prowadzi działalność mającą na celu zachowanie pamięci społeczności żydowskiej tego terenu. Jedynym z nielicznych materialnych świadectw historii jest teren dawnego cmentarza i nagrobne płyty – macewy - odnalezione na zboczach grodziska „Barbarka”. Dlatego uzasadnionym jest stworzenie na terenie dawnego cmentarza miejsca upamiętniającego historię miasta i jego żydowskiej społeczności, która odegrała tak dużą rolę w jego kształtowaniu. Teren nekropolii stanie się obiektem upamiętniającym historię, dającym świadectwo minionych czasów i gwarantującym zachowanie świadomości historycznej przez kolejne pokolenia.